

**ОСНОВИТЪ НА
НАШЕТО ВЪРЮЮ**

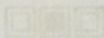
отъ Л. Н. Толстой.

Издание на
Книгоиз. ВЪЗРАЖДАНЕ
№ 36.
София, ул. Ботевъ, 13.

ОСНОВНАТА НА
НАШЕТО ВЪРВАНЕ

отъ А. Н. Тодоров

Основитѣ на нашето вѣру.

Въ 1838 година въ Америка било обнародвано отъ Виляма Лойда Харисона провъзгласение, въ което той и неговитѣ едномисленици, подписани подъ възванието, дали гласность на своята вѣра.

Сжщността на тази вѣра се свежда къмъ слѣднитѣ положения:

Признаване само единъ Царь и Законодатель — Богъ, и затуй отричане на всѣко човѣшко правителство. За свое отечество Харисонъ признава цѣлия свѣтъ, за съотечественици — цѣлото човѣчество. Народитѣ не трѣбва да се защищаватъ отъ външни врагове, нито да нападатъ на тѣхъ. Отдѣлнитѣ лица въ своитѣ лични отношения сжщо не трѣбва (не е добрѣ) да нападатъ или да се защищаватъ съсь сила. Църковното учение за божественото установление на всички държави и сжществуващи власти е толкозъ нелѣпо, колкото кощунствено. Тия власти никога не сж дѣйствували въ духа на учението и примѣра Христовъ и затова тѣ не сж могли да бждатъ установени отъ Бога и трѣбва да бждатъ съборени не съсь сила, но чрѣзъ духовно възраждане на хората.

Ако войнитѣ, както нападателнитѣ, така и отбранителнитѣ, се признаватъ за нехристиянски и беззаконни, то и всички приготовления къмъ тѣхъ, постояннитѣ армии, военното началство, присвоенията, извършеби съ военна сила, общата войнска повинность се явяватъ нехристиянски и незаконни.

Вслѣдствие на това Харисонъ и неговитѣ послѣдователи се отказватъ да заематъ мѣста въ правителственитѣ учрѣждения и да избиратъ на тия мѣста други лица.

Незаконенъ и нехристиянски се явява и всѣки сждъ, както гражданскитѣ, основанъ на насилствено принуждение, така и углавнитѣ, основанъ на вѣхтозавѣтния законъ: око за око, зжбъ за зжбъ. Този сждъ е отмѣненъ отъ Христа, който проповѣдва прощение на враговетѣ, вмѣсто отмъщение, въ всички случаи, безъ изключение.

Историята на човѣчеството е изпълнена съ доказателства на това, че злото може да бжде унищожено само чрѣзъ добро, а отъ това произтича основната истина въ Христовото учение за непротивенето на злото съ насиліе. Затова Харисонъ, отричайки революционното учение съ неговата проповѣдь къмъ насиліе, отрича сжщо тѣй и насилствената борба съсъ сжществуващото правителство като противорѣчива на Евангелскитѣ искания.

Отъ появяването на Харисоновото „Провъзгласение“ до сега има 70 години, но ний, сега, въ 1907 година, раздѣляйки напълно изказанитѣ въ него основи, приемаме туй „Провъзгласение“ за ръководство при нашата дѣятелность и прибавяме къмъ него само слѣдното:

Като сме се съединили въ едно и сжщо разбиране на живота, несъвпадащо съ никое отъ разпространенитѣ религиозни и свѣтски учения и прѣдвидъ често повтарящитѣ се недоразумѣния: да се обръщатъ къмъ насъ съ искания, които ний не можемъ да изпълнимъ, ний намираме за нужно да изразимъ, колкото се може кратко и ясно, нашето животоразбиране и туй наше отношение къмъ съществуващото устройство на живота, което произтича отъ него.

Нашето разбиране на живота е такова:

1) Ний сме увѣрени, че същността на нашия животъ не е въ нашето тѣло, подхвърлено на страдания и неизбѣжна и винаги близка смъртъ, а въ туй духовно начало, което е дало и дава животъ на човѣка. И затова назначението и благого на нашия животъ ний виждаме въ все по-голѣмото и по-голѣмо съзнателно проявяване на туй духовно начало.

2) А тъй като това духовно начало, въ противность на тѣлесностьта, която е различна за всички хора, е едно и сжщо за всичко живо, то и съзнанието за това

начало ни съединява съ всичко живящо и се проявява въ нашия животъ като любовъ.

3) И затова любовта къмъ ближния, както и къмъ себе си, и произтичащото отъ нея правило — постъпай съ другитѣ така, както искашъ, щото и съ тебе да да постъпатъ, ний признаваме за основенъ законъ на нашия животъ.

4) Знаейки пъкъ по опитъ, че всѣко насилствено стѣснение на свободата причинява страдания и, освѣнъ това, извиква въ хората лоши, противни на любовта чувства, ний признаваме за противни на основния законъ на нашия животъ всѣкакви насилия, извършвани надъ хората, както отъ отдѣлни лица, така и отъ събрания отъ хора, наричащи себе си правителства.

5) И затова, призвавайки закона на любовта, който е вложенъ въ душата на всѣки човѣкъ, за единствена сила, която здържа хората отъ лошото и ги подтиква къмъ миренъ животъ, ний:

I. Не признаваме никому, на никакво събрание отъ хора, правото чрѣзъ насилие или заплашване да отнема имуществата на едни и да ги прѣдава на други; съ други думи, ний сме противъ данъцитѣ.

II Отричаме на всѣкого, както на себе си, тѣй и на другитѣ хора, правото да защитава съ насилие изключителното ползуване съ каквито и да би било прѣдмети, а толкозъ повече такива, които съ-

ставляватъ общо достойниѣ на всички хора, — каквато е земята, напримѣръ.

III. Не признаваме никому правото да сжди насилствено другитѣ хора, да ги лишава отъ имущество, да ги заточава, затваря, умъртвява.

IV. Не признаваме на никои хора, както тѣ и да се наричатъ—монарси, или конституционни, или републикански правителства, правото да събиратъ, въоръжаватъ и учатъ хората на убийство, а слѣдъ това да нападатъ, разоряватъ и избиватъ хората на другитѣ народи. Ний сме противъ войната.

V. Не признаваме на никого правото въвъ видъ на църква или каквито и да сж възпитателни и мнимо - просвѣтителни учрѣждения, поддържани отъ насилствено събрани срѣдства, да ръководи съвѣстта и просвѣщението на другитѣ хора.

VI. Като не признаваме на правителственитѣ хора правото да управляватъ другитѣ, ний сжщо така не признаваме и на неправителственитѣ хора правото да употрѣбаватъ насилие за събарянето на сжществуващото и установяването на каквото и да е друго, ново правителство.

Ний не признаваме никому тия права, защото всѣко насилие, по своето сжщество, е противно на признавания отъ насъ основенъ законъ на човѣшкия животъ—любовта. Когато едно насилие е побѣдено отъ друго, остава на лице побѣдилото, което, сжщо така, както прѣжното, въз-

бужда противъ себе си ново насилие, и тѣй безъ край.

Като не признаваме никому тия права, ний смѣтаме и всички дѣятелности, основани на тѣхъ, за врѣдни и неразумни; и затуй не само не можемъ да участвуваме въ такива дѣятелности или да се ползуваме отъ тѣхъ, но всѣкога ще се боримъ противъ тѣхъ съ всички сили, старайки се да ги унищожимъ въ самата имъ основа.

VII. Унищожаването пѣкъ на тия лъжливи и врѣдни дѣятелности въ самата тѣхна основа е възможно, споредъ насъ, *само* чрѣзъ проявяване въ своя животъ на тоя висшъ законъ на любовта, който ний признаваме като единствено и несъмнѣно вѣрно ржководство въ човѣшкия животъ.

VIII. И затуй всички наши усилия, цѣлата наша дѣйность, ще има само една цѣль: проявяване въ нашия животъ, доколкото туй, разбира се, е по силитѣ, закона на любовта, който най-добрѣ отъ всички други срѣдства унищожавя злото на сегашното устройство на живота и приближава все повече и повече установяването на истинското братство между хората, което тѣй жадно очаква въ наше врѣме настрадалото се човѣчество.

Ний вѣрваме, че туй *царство* е близко „до вратата“.

*

Мислитѣ, исказани въ тѣзи 13 точ-

ки, а така сѣщо и въ провъзгласението на *Харисона*, не сѣ нови. Всичко това е било много и много пѣти казвано и отъ браминскитѣ мждреци, и отъ будиститѣ, и отъ китайцитѣ, особено отъ тѣхния мждрецъ *Ми-Ти*, който е проповѣдвалъ любовъ намѣсто насилие, и отъ *Сократа*, и отъ стоицитѣ, а най-ясно и опрѣдѣлено отъ *Христа* (не въ павловското квазихристиянско църковно учение, извращаващо истинското християнство, а въ истинско-християнското учение, въ планинската проповѣдь). Тия истини сѣ се казвали и проповѣдвали и отъ ебионититѣ, и отъ есеитѣ, и отъ катаритѣ, и отъ албигойцитѣ, и отъ богомилитѣ, и отъ моравскитѣ братя, и отъ квакеритѣ, и отъ назарянитѣ, и отъ персийскитѣ бабисти, и отъ духовоборитѣ, и отъ стотини и хиляди хора, които сѣ изповѣдвали и изповѣдватъ тия истини. Но до сега всички тия ясни, прости и неопровержими истини, — даващи на хората вмѣсто страдания истинско благо, — не сѣ измѣняли устройството на човѣшкитѣ общества, и повечето хора сѣ продължавали да живѣятъ попрѣжному.

Учението на всички тия мждри хора е водѣло къмъ истината, че *за да не съществува повече злото, отъ което хората жестоко страдатъ, трѣбва да не се върши то*. Изглежда, че нѣма нищо по-просто, по-разбрано и по-убѣдително отъ това. Изглежда, че да се разбере и изпълни това е нужно сѣщо толкозъ малко

усилие, както да се диша. Изглежда, че усилие е потрѣбно, напротивъ, само за да се не върши туй. А притова, тази проста истина сж я говорили прѣзъ стотини и хиляди години най-ъеликитѣ мъдрѣци въ свѣта, и хората все пакъ не разбрали и не приели тази истина, а сж продължавали да живѣятъ така, като че ли тя имъ е съвършено неизвѣстна.

Отъ какво произлиза това?

Отъ сжщото, отъ което умниятъ, добриятъ младежъ чува думитѣ на човѣшката мъдростъ, викаща го къмъ трудъ, къмъ въздържане, къмъ чистота, къмъ доброта, но никакъ не спира върху тѣхъ своето внимание и не ги прилага въ своя животъ. Младиятъ човѣкъ прѣди всичко живѣе своитѣ животински страсти, които го обхващатъ съ всичката сила на едни нови усѣщания, и които се поддържатъ и разпалватъ отъ внушението на околнитѣ хора. Освѣнъ това, ако той, поне за минутка, се замисли за правилността на този пѣтъ, по който върви, нему веднага поднасятъ не тия стари, вѣчни истини, които осжждатъ неговия животъ, а та ива теории, по които той може, продължавайки да живѣе празно, невздържано, нецѣломъдрено, враждебно къмъ хората, честолюбиво, да бжде увѣренъ, че живѣе именно така, както е свойствено на разумнитѣ хора. И слѣдъ като усвои нѣкоя отъ тия теории: църковна, политическа, економическа, научна и се държи о нея,

като о спасителна котва, младиятъ човѣкъ живѣе, расте и все повече и повече свиква съ своя начинъ на живѣние. Начинътъ на живѣнието поддържа теорията, теорията поддържа начина на живѣнието. И колкото повече живѣе той така, толкозъ повече и повече се усложняватъ условията на неговия животъ и все по-трудно и по-трудно му става, ако той заиска да се върне къмъ тия прости и нужни жизнени истини, които е чувалъ въ своята младостъ, безъ да се е замислялъ надъ тѣхъ. И живѣе той така дотогазъ, докато страданията, неизбѣжно свързани съ такъвъ животъ, не го доведатъ, най-послѣ, къмъ тази стара истина, която той е знаелъ отначало, а именно, *че за да бжде животътъ добъръ, има само едно срѣдство: да се живѣе добъръ.* И тогава той, ако не е изгубилъ още безвъзвратно себе си, измѣня своя животъ и прави, въ края на живота, всичко онова, което би могълъ напълно и добръ да извърши отначало. Такъвъ е пжтьтъ за приближението къмъ истината на отдѣлнитѣ хора. Този пжтъ се струва страненъ. Изглежда, че е тъй просто, щото хората да не правятъ всички тия безцѣлни за своя животъ погрѣшки и отведнажъ да повѣрватъ въ истината. Но това само така се струва. Тия погрѣшки сж необходими, понеже всѣка, достигната само чрѣзъ мисълта, истина може да бжде само за рѣдки хора ржководство при постѣпкитѣ. За по-

вечето хора истината е само тогава истина, когато е потвърдена от своя личен, мъчителен опитъ. Истината е само тогава истина зарадъ мнозинството, когато е явно, че отстъпването отъ нея е страдание, когато истината и благо то сж се съвпаднали.

А понеже свойството на повечето хора е таково, то таково е и свойството на цѣлото човѣчество. Цѣлото човѣчество, естествено, живѣе открай врѣме, (откогато е видно за насъ) съсъ своитѣ животински и полуживотински влѣчения. И сжщо така, както у отдѣлния човѣкъ, силата на тия влѣчения се увеличава отъ тѣхната новостъ и разнообразие. И сжщо така, както и за отдѣлния човѣкъ, рѣдкитѣ гласове на мъдрецитѣ, указващи истинския смисълъ на живота, не се възприематъ отъ мнозинството, което сжщо е увлѣчено отъ новостта на усѣщанията и отъ внушението. И сжщо така, както и за отдѣлния човѣкъ, се явяватъ лѣжливи теории (повечето извратени учения на мъдри хора, каквито сж всички църковни и научни учения). И всички тия лѣжливи учения, острятъ страститѣ на хората, и ги отвличатъ все повече и повече стъ истината. И сжщо така, както за отдѣлния човѣкъ, трудността за измѣнянето на живота се увеличава отъ условията, съ които се свързва човѣкъ въ лѣжливо проживѣното минало, така и за човѣчеството, отстъпило отъ истината, трудността се увеличава

отъ туй, което е извършило, вървейки съ вѣкове по лъжливия пѣтъ. Въ това и лежи причината на туй страшно явление, дѣто хората, знайки простата, ясна истина, която ги спасява, живѣятъ така, като че ли тя никога никому не е била извѣстна. Причината на това е и въ тия лъжливи теории, които извратяватъ религията и науката, и отъ тия дѣла, които е извършило човѣчество прѣзъ своя лъжливъ животъ.

Човѣчеството, живѣйки лъжливъ животъ на основание лъжливи теории, е извършило толкозъ много сложни и непотрѣбни работи, както въ духѳвната, тѣй и въ материалната области, че то сега не може по никой начинъ да се рѣши да послѣдва проститѣ, ясни и извѣстни истини, слѣдването на които би направило непотрѣбно почти всичко туй, което е извършило то съ такова усърдие и старание. Всички тѣзи въздушни пѣтища, 36 етажни здания, броненосци, парламенти, всичко онова, което се нарича наука и искусство, различнитѣ не нужни никому открития и изслѣдания, съсъ своитѣ изтънчености,—всичко това се струва тѣй важно, че отказването отъ него, или лишаването поне отъ нѣкоя негова частъ, се струва на днешнитѣ хора като невъзможенъ и безуменъ рискъ. По своя пѣтъ хората сж дошли до рѣка. Най мждритѣ отъ тѣхъ знаятъ, че пѣтътъ минава прѣзъ рѣката, че кжщата

е на другата страна и че трѣбва да се прѣмине рѣката. Въ туй мѣсто, дѣто хората сж се приближили до рѣката, тя не е нито широка, нито дълбока и е нужно малко усилие, за да се прѣмине. Но хората не искатъ да направятъ туй усилие. И, освѣнъ това, мѣжду тѣхъ се намиратъ такива, които ги увѣряватъ, че туй усилие може да не се прави, че може да не се влиза въ рѣката. И хората вървятъ надолу по течението, търсейки мостъ, и колкото повече слизатъ надолу по течението, толкозъ по-широка и по-широка става рѣката. Хората чувствуватъ смѣтно, че като вървятъ надолу по течението, тѣ нѣма да намѣрятъ мостъ, но тѣмъ имъ е тѣй жалко за всичко туй, което сж изминали, че тѣ продължаватъ да се увѣряватъ, какво рѣката скоро ще прѣстане да тече, или ще се случи чудо, както за израилтянитѣ, и тѣ ще минатъ по сухо. Но рѣката става все по-широка и по-широка, и залива брѣга и хората, вървящи по него . . .

Отъ най-стари врѣмена мждритѣ хора сж достигнали истината, че устройството на човѣшкия животъ може да се основава само на любовта и на произтичащото отъ любовта доброволно взаимно служене между хората, и че затуй сегашниятъ начинъ за устройството на човѣшкитѣ общества върху насилието е длъживъ начинъ, и че опитването да се

унищожи насилието съ насилие е най-очевидно заблуждение, и че, най-послѣ, насилието може да се унищожи само съ това, да не се върши насилие. Изглежда, че тази истина не може да не се разбере. Но въпрѣки това, хората не върватъ на туй, което е ясно и което имъ говорятъ тѣхнитѣ мждреци и здравиятъ разумъ, а върватъ на тия хора, на които е изгодно насилието. Върватъ, защото за въздържането отъ насилието е нужно, макаръ и малко, усилие, а за подчиняването пѣкъ на насилието и участвуването въ него не е нужно никакво. Така е вървѣло отъ най-стари врѣмена, така е вървѣло и въ срѣднитѣ вѣкове, така сжщо е вървѣло въ новитѣ врѣмена, така сжщо върви и сега.

Хората продължаватъ да се измжчватъ. Но това не може и нѣма да се продължи вѣчно. Както оня младежъ, който на старостъ сѣзна погрѣшността и лошевината на цѣлия свой животъ, намѣри истината и се помжчи да живѣе по нея, така и цѣлото човѣчество, макаръ и на своитѣ стари години, ще се спре, ще се опомни, ще види безсмислеността на своя животъ, ще потърси и намѣри истината, и ще я приложи въ своя животъ. И това малко по малко се извършва.

Ето защо ний върваме, че Царството на Бога е близко, „до вратата“.

ЦѢНА 1 ЛЕВЪ